

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขต อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง*

BUDDHIST METHODS OF SCHOOL MANAGEMENT FOR THE ELDERLY,
IN BAN KHAI DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พระสมุห์ปกรณ์ เตชธมโม, พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสสนิโย),
ประเสริฐ ธิลาอ

Phrasamu Pakorn Techadhammo, Phra Suthikittibundit (Cho Thassaneeyo),
Prasert Thilao

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: pichityoma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 3. นำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 180 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ และการวิเคราะห์เอกสาร ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1. ด้านสมุทเตชนา (แก้วกัลยา) 2. ด้านสภาพแวดล้อม 3. ด้านสังคม 4. ด้านเศรษฐกิจ 5. ด้านสันติศาสนา 6. ด้านสมารถปนา (จงใจ) 7. ด้านสุขภาพ 8. ด้านสัมพันธสนา (ร่าเริง) 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. การนำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการ ได้แก่ 1. ด้านสุขภาพ คือ ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยเชิญผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมาเป็นวิทยากร 2. ด้านสังคม คือ ส่งเสริมการเข้าสังคมด้วยกิจกรรมมีส่วนร่วม ยกย่องผู้มีปฏิสัมพันธ์ดีเด่น

3. ด้านเศรษฐกิจ คือ ส่งเสริมเศรษฐกิจผู้สูงอายุโดยเชิญวิทยากรแบ่งปันประสบการณ์จัดตั้งกลุ่มเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย 4. ด้านสภาพแวดล้อม คือ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีด้วยการมีส่วนร่วม และสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้อบอุ่น

คำสำคัญ: พุทธวิธีการ; การบริหารจัดการ; โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research are 1. To study the level of opinions. 2. To compare the opinions of the elderly. 3. To propose Buddhist management methods for these elderly care facilities in Ban Khai district, Rayong province., The research employs a mixed-method approach, combining a quantitative study with a sample group of 180 elderly individuals. Research tools included a structured questionnaire with a Likert scale of 5 levels and statistical data analysis. Qualitative research involved document analysis and interviews with 9 key informants, with data analyzed using content analysis techniques.

The research results were as follows: 1. Overall, the elderly's opinions were highly favorable. Detailed analysis by aspect revealed high ratings in all areas, ranked from highest to lowest as follows: 1. Spiritual well-being (courage), 2. Environmental conditions, 3. Social aspects, 4. Economic aspects, 5. Clarity of insight (encouragement), 6. Motivation, 7. Health, and 8. Cheerfulness. 2. Comparison of elderly revealed no significant differences, thus rejecting the research hypothesis. 3. Presentation of Buddhist management methods include: 1. Health: Promoting elderly health by inviting healthy elderly speakers. 2. Social: Promoting engagement through participation-focused activities, honoring socially active elderly. 3. Economic: Emphasizing economic goals by inviting speakers to share successful experiences and forming groups to increase income and reduce expenses. 4. Environment: Promoting good environmental practices with elderly involvement and creating a warm atmosphere in elderly care facilities.

Keywords: Buddhist Methods; Management; Elderly School

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกของเราเข้าสู่ยุคแห่งสังคมผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2565 จำนวนประชากรโลกทั้งหมดประมาณ 8,000 ล้านคน เป็นประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 962 ล้านคน หรือร้อยละ 13 ของประชากรโลกทั้งหมด กระจายอยู่ทุกทวีปที่แปลงเป็นสังคมสูงวัยเรียบร้อยแล้ว ยกเว้นแอฟริกาทวีปเดียวที่ยังมีประชากรไม่ถึงเกณฑ์ ประชากรรวมทุกกลุ่มอายุของโลกกำลังเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่ช้าลง ในขณะที่ประชากรผู้สูงอายุกลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงมาก ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หลังจากเมื่อสามปีก่อนนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยประชากรผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2565 นั้นมีมากถึง 12,116,199 คน คิดเป็น 18.3% ของประชากรทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 0.5% (Marketeer, 2022)

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525-2544) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 ค้ำครองผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอ โดยเน้นว่าผู้สูงอายุทำคุณประโยชน์ต่อสังคม ปีพ.ศ. 2542 มีการจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทยเพื่อให้กฎหมายครอบคลุมทุกด้านและสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากล แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เน้นวงจรชีวิตและการส่งเสริมการศึกษา ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ 1. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี 2. สร้างจิตสำนึกสังคม 3. เตรียมความพร้อมเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ 4. ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม 5. มีกระบวนการและแนวทางปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุขได้มีการบูรณาการยุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันใช้กลไกคณะกรรมการเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาสาธารณสุขบรรลุเป้าหมายส่งผลถึงประชาชนไทยทุกคนมีสุขภาพดี (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559) จากการสำรวจการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุมีจำนวนทั้งหมด 2,303 แห่ง แบ่งเป็นภาคกลาง 438 แห่ง ภาคเหนือ 828 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 765 แห่ง และภาคใต้ 272 แห่ง ส่วนโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง มีอยู่ 14 แห่ง และอำเภอบ้านค่ายมีโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ 2 แห่งด้วยกัน คือมหาวิทยาลัยผู้สูงวัยอำเภอบ้านค่ายและโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหนองบัว (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564) จากความเป็นมาของผู้สูงอายุข้างต้น ถ้าได้มีการเตรียมรับมือเสียแต่ล่วงหน้าหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ย่อมเป็นการเตรียมการอย่างชาญฉลาดช่วยให้รัฐไม่ต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมหาศาลกับการฟื้นฟูดูแลรักษาผู้สูงวัย ในขณะที่แนวโน้มในปัจจุบันจะมีความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นฐานในการพัฒนาโดยพระเทพเวทีกล่าวไว้ว่า คำสอนใน

พระพุทธศาสนาสอนให้คนเรารู้จักความจริงของธรรมชาติและชีวิตให้รู้จักตนเองพิจารณาแก้ไขปัญหาของตนด้วยหลักเหตุผล หลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เรียกว่า พุทธธรรม เป็นการแนะแนวต้นแบบ เพราะการแนะแนวพุทธธรรมนี้ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักช่วยตนเอง ยอมรับศักยภาพของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหาลดจนให้รู้จักในเงื่อนไข เหตุปัจจัยและวิธีการซึ่งมีขั้นตอนครบถ้วนตามหลักการแนะแนว ในการศึกษาหรือการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าสอนให้คนได้พัฒนาอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์เป็นทั้งคนดี และคนเก่ง มิใช่เป็นคนดีแต่ใจหรือเป็นคนเก่งแต่โง่ การจะสอนให้มนุษย์เป็นคนดีและคนเก่งนั้นจะต้องมีหลักในการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม นั่นคือสอนให้คนเรามีคุณธรรม ความดีงามก่อนแล้วจึงให้มีความรู้ความเข้าใจหรือสติปัญญาภายหลัง ดังนั้น หลักในการศึกษาของพระพุทธศาสนานั้นจะมีลำดับขั้นตอนการศึกษา โดยเริ่มจากศีลสิกขาต่อกับ จิตตสิกขาและขั้นตอนสุดท้ายคือปัญญาสิกขา ซึ่งขั้นตอนการศึกษาทั้ง 3 นี้ รวมเรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง ซึ่งในการศึกษา พุทธศาสนามุ่งสอนให้คนเป็นคนดี คนเก่งและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺติโย และคณะ, 2561)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 328 คน ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, 2561)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ 2 รูปหรือคน 2. ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ในอำเภอบ้านค่าย 2 รูปหรือคน 3. กลุ่ม อสม. ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2 คน และ 4. ผู้สูงอายุที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้นำแบบสอบถาม มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน 1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert Scale)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ใน 3 ประเด็น คือ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม 2. ร่างหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึง คณะกรรมการผู้ดูแลโรงเรียนผู้สูงอายุ 3. นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือ เพื่อขอแจกแบบสอบถาม 4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

4.2 การจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ร่างหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2. นัดหมายกำหนดการในการสัมภาษณ์ 3. ดำเนินการสัมภาษณ์ 4. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง มีรายละเอียดตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักพุทธวิธี โดยภาพรวม

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอบ้านค่าย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสันติสนา (แจ่มแจ้ง)	4.07	0.76	มาก
2. ด้านสมาธิ (ใจ)	4.05	0.77	มาก
3. ด้านสมุทเตชนา (แก้แล้ว)	4.12	0.67	มาก
4. ด้านสัมปหังสนา (รู้จริง)	3.86	0.75	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.05	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักพุทธวิธี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านสมุทเตชนา (แก้แล้ว) ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.67) ด้านสันติสนา (แจ่มแจ้ง) ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.76) ด้านสมาธิ (ใจ) ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.77) ด้านสัมปหังสนา (รู้จริง) ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอบ้านค่าย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสุขภาพ	3.88	0.66	มาก
2. ด้านสังคม	4.12	0.68	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจ	4.08	0.72	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม	4.15	0.67	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.06	0.64	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.67) ด้านสังคม ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.68) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.72) ด้านสุขภาพ ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.66) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียน
ผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการ
บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล ตามสมมติฐานที่ 1-3

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	F/t	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	0.67	0.62		✓
2.	อาชีพ	0.44	0.73		✓
3.	ระดับวุฒิการศึกษา	0.02	0.89		✓

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อ พุทธวิธีการ
บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล สรุปได้ว่า 1. ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการ
โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน
จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 2. ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการ
บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม
ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความ
คิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

3.1 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย
จังหวัดระยอง ด้านสุขภาพ คือ 1. สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายความสำคัญของ
สุขภาพที่ดีต่อผู้สูงอายุ ชี้แจงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี และ
ยกตัวอย่างบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ดูแลสุขภาพได้ดี 2. สมาทปนา ชวนให้อยาก
รับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี
จัดกิจกรรมทดลองปฏิบัติ และเชิญผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมาเป็นวิทยากร 3. สมุตเตชนา
เร้าใจ ให้อาจอหยาญ แก่ล้า มีการจัดกิจกรรมเน้นย้ำถึงศักยภาพของผู้สูงอายุ ยกตัวอย่าง
ผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการดูแลสุขภาพ และจัดประกวดหรือมอบรางวัลให้กับ
ผู้สูงอายุที่ดูแลสุขภาพได้ดี และ 4. สัมปหังสนา ปลอบขวัญใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัด
กิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมกลุ่ม และให้คำปรึกษาและสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้สูงอายุ
มีความเข้าใจ มีแรงจูงใจ และมีความมั่นใจในการดูแลสุขภาพตนเอง ส่งผลให้ผู้สูงอายุ
มีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุขในบั้นปลายชีวิต

3.2 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสังคม คือ 1. สันทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายให้ผู้สูงอายุเข้าใจ การเข้าสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลดีต่อสุขภาพจิต ชี้แจงประโยชน์ของการอยู่กัน กับผู้อื่น 2. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความคุ้นเคย และรู้สึกอยากเข้าสังคม 3. สมุตเตชนา เราใจให้อาจหาญ แก่ล้ากล้า มีการยกย่องเชิดชูผู้สูงอายุที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่น เพื่อเป็นการยกย่อง เชิดชู และเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุท่านอื่น และ 4. สัมปหังสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมกลุ่ม และมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย คลายเครียด มีความสุข พบปะ สังสรรค์ และสร้างมิตรภาพ

3.3 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านเศรษฐกิจ คือ 1. สันทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายแนวทางการ สอนอย่างชัดเจน เน้นย้ำถึงเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ ชี้แจงแนวทางการเรียนการสอนเพื่อฝึก อาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย 2. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการ เชิญวิทยากรมาพูดคุย แร่ประสบการณ์ความสำเร็จ นำเสนอตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบ ความสำเร็จทางธุรกิจ เพื่อโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตาม 3. สมุตเตชนา เราใจให้อาจหาญ แก่ล้ากล้า มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน สร้างกลุ่มที่ช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผ้าทอมือ เป็นต้น เพื่อปลูกเราให้กล้าแสดงออก และ 4. สัมปหังสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ช่วยเหลือ สังคม แบ่งปันแก่ผู้อื่น สร้างรอยยิ้มและความสุข ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและ ความสำคัญของตนเอง

3.4 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสภาพแวดล้อม คือ 1. สันทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบาย ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ดีต่อผู้สูงอายุ เน้นย้ำความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต 2. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมให้ ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ 3. สมุตเตชนา เราใจให้อาจหาญ แก่ล้ากล้า มีการเน้นศักยภาพและบทบาทผู้สูงอายุในการ เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น และ 4. สัมปหังสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ผู้สูงอายุให้อบอุ่น เป็นกันเอง ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหมือนอยู่บ้าน มีความสุข สดชื่น ร่าเริง และมีสุขภาพจิตและกายที่ดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=0.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า โรงเรียนผู้สูงอายุมีการดำเนินการอย่างชัดเจนเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ได้แจ้งถึงวิสัยทัศน์อย่างเข้าใจชัดเจนต่อผู้สูงอายุ สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินการเพื่อผู้สูงอายุ สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกันแบบกัลยาณมิตร ได้ใช้พุทธวิธีและหลักธรรมในการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพด้านสุขภาพที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้ มีการสร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจพอเพียงแบบหมุนเวียนภายในชุมชน และผู้สูงอายุมีส่วนร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพจน์ หวลมานพ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ แบบสุนทรียะศิลป์ สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบผังนิเวศสุนทรียะศิลป์สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก ตามหลักพื้นฐาน 7 ประการตามแนวอารยะสถาปัตย์ ประกอบด้วย ความเสมอภาคในการใช้งาน ความยืดหยุ่นในการใช้งาน เรียบง่ายและเข้าใจได้ง่าย ข้อมูลที่ชัดเจน ทนทานต่อการใช้งานที่ผิดพลาดและเกิดอันตราย มีความสะดวก และหุ่นร่างกายในการออกกำลังกาย และขนาด สถานที่ โดยอภิปรายว่า ด้านข้อมูลที่ชัดเจน มีการออกแบบป้าย (สัญลักษณ์อักษร) เด่นชัด อาทิป้ายห้องน้ำ ป้ายบอกหรือเตือนอุบัติเหตุ เช่น การลื่นล้ม หรือสะดุด และป้ายทางหนีไฟ เพื่อสื่อสารให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่าย อยู่ในระดับมากเหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโข (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า การบริหารจัดการ คือ ด้านการบริหารจัดการ วัดมีสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติธรรมผู้มีผลงานดีเด่น โดยการยกย่อง ชมเชย หรือประกาศเกียรติคุณ ตลอดจนเหมือนกันด้านกายภาพ วัดมีการจัดสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติธรรม และมีการสื่อสารความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยไว้ทั่วบริเวณวัดเหมือนกัน วัดมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เทศน์สอนกับผู้ปฏิบัติธรรม โดยกิจกรรมสวดมนต์ทำวัตร โยคะ ยืดเส้นเหมือนกัน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการ

โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ 2 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ 3 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า เพศ อาชีพ และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ในการแสดงความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสงฆ์ จันทวนโณ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย โดยอภิปรายว่า เพศ อายุ และอาชีพต่างกัน ไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พุทธวิธี 4 วิธี ในการบริหารจัดการ คือ 1. สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด 2. สมาทปนา ชวนให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ 3. สมุตเตชนา เข้าใจ ให้อาจหาญ แก่แล้วกล้า 4. สัมปหังสนา ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง มาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสุขภาพ 2. ด้านสังคม 3. ด้านเศรษฐกิจ และ 4. ด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถอภิปรายโดยสรุปได้ดังนี้ คือ มีการอธิบายความสำคัญ ประโยชน์ เป้าหมายการจัดการเรียนการสอนของเนื้อหาวิชาการทั้ง 4 ด้าน มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายและอบรมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกเร้าจิตใจ การจัดกิจกรรมนันทนาการให้มีความสุข เหมือนการทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระกัมปนาท กิตติวิสุทธิ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการเคลื่อนไหว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน 1. ด้านร่างกาย ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านกายภาพบำบัด 2. ด้านสังคม โรงเรียนได้จัดกิจกรรมสร้างสานสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 3. ด้านจิตใจ โรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรม

นันทนาการโดยใช้ดนตรีบำบัด ศิลปะบำบัด และกีฬา 4. ด้านปัญญา ได้ส่งเสริมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ 1. วิชาการ 2. การเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนปกติ 3. การฝึกทักษะการเรียนรู้ด้านอาชีพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย

ด้านสุขภาพ

- สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายความสำคัญของสุขภาพที่ดีต่อผู้สูงอายุ
- สมาตปนา มีการเชิญวิทยากรสูงอายุที่มีสุขภาพดีมาบรรยายชักชวนให้ปฏิบัติตาม
- สมุตเตชนา มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกเร้าจิตใจ สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้สูงอายุ
- สัมปหังสนา มีการปลอบใจให้สดชื่นร่าเริง โดยการจัดกิจกรรมนันทนาการให้มีความสุข

ด้านสังคม

สันทัดสนา มีการอธิบายเน้นย้ำถึงความสำคัญและประโยชน์ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
 สมาตปนา เน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับสังคม เสริมสร้างประสบการณ์ โนมน้าวใจให้ปฏิบัติ
 สมุตเตชนา ยกย่องผู้สูงอายุที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่น เพื่อปลูกเร้าใจของผู้สูงอายุอื่น
 สัมปหังสนา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมและสร้างความรู้สึที่ดีต่อกัน

ด้านเศรษฐกิจ

- สันทัดสนา อธิบายเป้าหมายการฝึกอบรมทางธุรกิจ ชี้แจงหลักสูตรการประกอบอาชีพ
- สมาตปนา เชิญวิทยากรมาแชร์ประสบการณ์ นำเสนอตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจ
- สมุตเตชนา สร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อเร้าใจให้กล้าแสดงออก ช่วยเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย
- สัมปหังสนา ปลอบใจให้ผู้สูงอายุ ด้วยการนำผลผลิตที่ได้ไปแบ่งปัน เพื่อความสุขทางใจ

ด้านสภาพแวดล้อม

- สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของสภาพแวดล้อมที่ดี
- สมาตปนา มีการจัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วม เพื่อสร้างความภูมิใจ ความรู้สึกดี และมั่นใจที่จะปฏิบัติ
- สมุตเตชนา เน้นย้ำถึงศักยภาพและบทบาทผู้สูงอายุในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม
- สัมปหังสนา สร้างบรรยากาศ จัดพื้นที่ส่วนกลางให้เหมาะสม ดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุให้เหมือนครอบครัว

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสุขภาพ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายความสำคัญของสุขภาพที่ดีต่อผู้สูงอายุ โดยเน้นย้ำถึงผลดีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว รู้สึกสบายกาย สบายใจ มีความสุข ชี้แจงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี เช่น การกินอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกาย การนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ การฝึกสติ ยกตัวอย่างบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี เช่น การกินอาหารมังสวิรัต การออกกำลังกายแบบโยคะ การฝึกสมาธิ จัดกิจกรรมทดลองปฏิบัติ เช่น การทำอาหารเพื่อสุขภาพ การฝึกโยคะเบื้องต้น การฝึกนั่งสมาธิ เชิญผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมาเป็นวิทยากร แบ่งปันประสบการณ์การดูแลสุขภาพ สมุดเตชนา เรา้ใจ ให้อาจหาญ แก่ล้ากล้า จัดกิจกรรมเน้นย้ำถึงศักยภาพของผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพ ยกตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการดูแลสุขภาพ เช่น ผู้สูงอายุที่สามารถเลิกบุหรี่ได้ ผู้สูงอายุที่สามารถควบคุมโรคเรื้อรังได้ จัดประกวดหรือมอบรางวัลให้กับผู้สูงอายุที่ดูแลสุขภาพได้ดี ตั้งเป้าหมายร่วมกันในการดูแลสุขภาพ เช่น ลดน้ำหนัก ออกกำลังกายเป็นประจำ สัมผัสสังสนา ปลอบใจให้สดชื่นร่าเริง จัดกิจกรรมนันทนาการ เช่น ร้องเพลง เต้นรำ เล่นเกม จัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มฝึกสมาธิ กลุ่มทำสวน ให้คำปรึกษาและสนับสนุนผู้สูงอายุด้านสุขภาพ จัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เชิญนักจิตวิทยามาพูดคุยให้ความรู้ สร้างบรรยากาศในโรงเรียนผู้สูงอายุให้อบอุ่น เป็นกันเอง

2. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสังคม สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายให้ผู้สูงอายุเข้าใจการเข้าสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลดีต่อสุขภาพจิต ชี้แจงประโยชน์ของการอยู่กันกับผู้อื่น โดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะใช้วิดีโอ ภาพ หรือตัวอย่างประกอบ เน้นย้ำถึงผลดีของการเข้าสังคมต่อสุขภาพจิต เช่น ผู้สูงอายุรู้สึกไม่เหงา มีความสุข คลายเครียด มองงานดีขึ้น ชี้แจงถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ยกตัวอย่างบุคคลในพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ พูดคุย ทำความรู้จักกัน สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเข้าสังคม สมุดเตชนา เรา้ใจให้อาจหาญ แก่ล้ากล้า มีการยกย่องเชิดชูผู้สูงอายุที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่น มอบรางวัล เกียรติบัตร หรือของที่ระลึก เผยแพร่ผลงานของผู้สูงอายุผ่านสื่อต่าง ๆ เชิญผู้สูงอายุ

ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่นมาเป็นวิทยากร สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุท่านอื่น สัมผัสสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ เช่น ร้องเพลง เต้นรำ เล่นเกม มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มฝึกสมาธิ กลุ่มทำสวน มีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย คลายเครียด มีความสุข พบปะสังสรรค์ และสร้างมิตรภาพ

3. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านเศรษฐกิจ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายแนวทางการสอนอย่างชัดเจน เน้นย้ำถึงเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ โดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะใช้วิดีโอ ภาพ หรือตัวอย่างประกอบ ชี้แจงถึงประโยชน์ของการมีอาชีพเสริม แนวทางการเรียนการสอน ฝึกอาชีพเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ยกตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ สมาทปนา ขวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เชิญวิทยากรมาพูดคุย แשרประสบการณ์ความสำเร็จ นำเสนอตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจ โน้มน้าวใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วม สมุดเตชนา ไร่ใจให้อาจอหญา แก่ลั่วกล้า จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน สร้างกลุ่มที่ช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผ้าทอมือ ปลุกเร้าให้ผู้สูงอายุกล้าแสดงออก แสดงศักยภาพ สัมผัสสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง จัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ช่วยเหลือสังคม แบ่งปันแก่ผู้อื่น สร้างรอยยิ้ม ความสุข ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญตนเอง

4. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสภาพแวดล้อม สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ดีต่อผู้สูงอายุ เน้นย้ำให้ผู้สูงอายุเข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต โดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะใช้วิดีโอ ภาพ หรือตัวอย่างประกอบ เน้นย้ำถึงผลดีของสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย คล่องแคล่ว รู้สึกสบายใจ มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สมาทปนา ขวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น การทำความสะอาด เก็บกวาด ร่วมออกแบบพื้นที่ส่วนกลาง กิจกรรมสวนผัก ฯลฯ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเสนอแนะแนวทางแก้ไข มอบหมายงานให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบดูแลสภาพแวดล้อมในส่วนต่าง ๆ ชื่นชมและให้รางวัลแก่ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมปรับปรุงสภาพแวดล้อม สมุดเตชนา ไร่ใจให้อาจอหญา แก่ลั่วกล้า เน้นย้ำถึงศักยภาพและบทบาทสำคัญของผู้

ผู้สูงอายุในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ยกตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เชิญวิทยากรมาพูดคุย แบ่งปันประสบการณ์ จัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อม สัมผัสงาน ปลอดภัยให้สดชื่นร่าเริง สร้างบรรยากาศในโรงเรียนผู้สูงอายุให้อบอุ่น เป็นกันเอง จัดพื้นที่ส่วนกลางให้เหมาะสมแก่การพบปะสังสรรค์ พูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมสนทนา การมอบหมายงานให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด บุคลากรยิ้มแย้มแจ่มใส สุขภาพ เอาใจใส่สร้างความเป็นกันเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุให้มีความรอบรู้ เชื่อวชาญ ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่มีมาถ่ายทอดเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม
2. โรงเรียนควรมีนโยบายด้านหลักสูตร เพื่อปรับปรุงการจัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนผู้สูงอายุ ไม่ควรเน้นวิชาการที่ต้องใช้ความจำมากเกินไป ควรเป็นรายวิชาที่กระตุ้นผู้เรียนสนุกสนาน และเกิดความคิดสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. โรงเรียนควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการสร้างธรรมณูสุขภาพผู้สูงอายุกับผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และตัวแทนผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ฝึกปฏิบัติ จะได้เป็นผู้มีสุขภาพที่ดีและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. โรงเรียนควรจัดอบรมฝึกฝนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บุคลากรร่วมกันกับหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สอนและบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. โรงเรียนควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป
2. โรงเรียนควรมีศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์จังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *ทะเบียนโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- พระกัมปนาท กิตติวิสุทธิ. (2563). *พุทธวิธินาฏกรรมคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภณ. (2561). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย และคณะ. (2561). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 14(2), 83-96.
- พระมหาเศรษฐวิชัย เสฎฐวิชัย. (2565). *การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสงฆ์ จันทวณโณ. (2561). *การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพจน์ หวลมานพ. (2565). *การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ แบบสุนทรียะศิลป์ สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *ยุทธศาสตร์ตัวชี้วัดและแนวทางการจัดเก็บข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขปีงบประมาณ พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- Marketeer. (2022). *Statistics on Thai elderly in 2022 The number of elderly people continues to increase but the birth rate is low*. Retrieved March 20, 2023, from <https://marketeeronline.com>